

การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจในประเทศไทย: การศึกษาเชิงประจักษ์บริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

सानิตย์ หนูนิล¹

บทคัดย่อ

ปัจจุบันประเด็นด้านความยั่งยืนถือเป็นวาระสำคัญที่องค์กรต่างๆ ให้ความสนใจ โดยเฉพาะองค์กรธุรกิจซึ่งถือเป็นภาคส่วนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากผู้บริหารหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านความยั่งยืนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จำนวน 118 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด ผลการวิจัยพบว่า องค์กรที่ทำการศึกษามีการดำเนินการด้านความยั่งยืนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดย 3 ลำดับแรกที่มีระดับการดำเนินการสูงสุด ได้แก่ 1) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในกระบวนการดำเนินงานขององค์กร 2) การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล/บรรษัทภิบาล และ 3) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน/สังคม นอกจากนี้ พบว่า มิติความยั่งยืนที่องค์กรให้ความสำคัญมากที่สุดในอนาคต คือ มิติด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร พบว่า มีเพียงแค่ปัจจัยภายในองค์กร ประกอบด้วย ด้านการสนับสนุนจากผู้นาองค์กร ด้านนโยบายความยั่งยืนขององค์กร และด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดนโยบายและเพื่อดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร

คำสำคัญ: การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร, การพัฒนาที่ยั่งยืน, ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ชื่อผู้ติดต่อบทความ: สานิตย์ หนูนิล

E-mail: sanit.n@psds.tu.ac.th

(Received: December 6, 2022; Revised: February 21, 2023; Accepted: March 3, 2023)

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ E-mail: sanit.n@psds.tu.ac.th

Corporate Sustainability Practice in Thailand: An Empirical Study of Listed Companies on the Market for Alternative Investment

Sanit Noonin¹

Abstract

Currently, sustainability is a top organizational priority, especially for businesses participating in driving sustainability. This research aimed to: 1) study the level of corporate sustainability practices in Thailand and; 2) analyze factors influencing corporate sustainability practices. Quantitative research was done with data collected by questionnaire. Samples were managers or staff of listed companies on the Market for Alternative Investment (mai), a total of 118 organizations. Descriptive statistics, including frequency, percentage, means, and standard deviation, were used to test hypotheses, with correlation and multiple regression analysis (enter method). The results were that overall, organizations demonstrated high levels of corporate sustainability practice in all aspects. The three highest levels of corporate sustainability implementation were: 1) environmental management in organizational operations; 2) operations following good governance/corporate governance; and 3) participating in community/society problem-solving or development. The environmental sustainability dimension will be most focused on Thai businesses in a future. Business organizations and other sectors may apply these research results to policy formulation and organizational sustainability operations.

Keywords: Corporate Sustainability Practice; Sustainable Development; The Market for Alternative Investment (mai)

Corresponding Author: Sanit Noonin

E-mail: sanit.n@psds.tu.ac.th

¹ Asst. Prof. Dr. in Puey Ungphakorn School of Development Studies, Thammasat University.

E-mail: sanit.n@psds.tu.ac.th

1. บทนำ

การพัฒนาที่ผ่านมาได้สร้างผลกระทบเชิงลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง อาทิ สร้างผลกระทบต่อ ด้านสภาพภูมิอากาศ โดยทำให้เกิดปรากฏการณ์โลกร้อนขึ้น เกิดปัญหาสภาพอากาศที่เป็นพิษ รวมทั้งยังสร้างให้เกิดปัญหาการขาดแคลนพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาภัยธรรมชาติที่มีความรุนแรงมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวในปัจจุบันถูกเรียกว่า “ภาวะโลกรวน” คือ สถานการณ์ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและสถานการณ์อุบัติภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันยากต่อการคาดการณ์และควบคุม นอกจากนี้ การพัฒนาที่ยังสร้างให้เกิดปัญหาด้านสังคมอื่นๆ อีกมากมาย อาทิ ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปัญหาความยากจน ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สุขภาพ และการศึกษา เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดความสมดุลในการพัฒนาจากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ทำให้หลายภาคส่วนได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการเพื่อลดผลกระทบของความรุนแรงที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งพยายามแสวงหาแนวทางเพื่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนา นอกจากนี้ยังมุ่งดำเนินการเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติอีกด้วย

การจะขับเคลื่อนการดำเนินการด้านความยั่งยืนให้บรรลุเป้าหมายดังที่กำหนดไว้ได้นั้น ต้องเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะองค์กรภาคธุรกิจ ซึ่งถือเป็นภาคส่วนที่สำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนวาระดังกล่าว อันเนื่องมาจากการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจล้วนส่งผลกระทบต่อประเด็นด้านความยั่งยืนไม่มากนัก้อย ทั้งที่โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม และด้วยองค์กรธุรกิจถือเป็นภาคส่วนที่ค่อนข้างมีความพร้อมเมื่อเทียบกับภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม โดยเฉพาะความพร้อมทางด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน ทั้งด้านเงินทุน ด้านบุคลากร ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งความพร้อมด้านองค์ความรู้ในประเด็นด้านความยั่งยืน ดังนั้น องค์กรธุรกิจจึงถือเป็นผู้แสดงหลักในการผลักดันเรื่องดังกล่าวผ่านการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร

ปัจจุบันพบว่าองค์กรภาคธุรกิจทั่วโลกได้แสดงบทบาทในการขับเคลื่อนประเด็นด้านความยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังข้อมูลของ PricewaterhouseCoopers (PwC) บริษัทที่ปรึกษาชั้นนำระดับโลก ที่ได้ทำการสำรวจถึงความตระหนักในประเด็นด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรธุรกิจทั่วโลก โดยได้ดำเนินการสำรวจตั้งแต่ปี 2015 ผลการสำรวจดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า องค์กรธุรกิจที่เป็นบริษัทข้ามชาติให้ความสำคัญกับประเด็นด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนสูงถึงร้อยละ 92 ขององค์กรที่ทำการสำรวจทั้งหมด (PricewaterhouseCoopers, 2015) ข้อมูลดังกล่าวยังสอดคล้องกับการสำรวจการลงทุนขององค์กรธุรกิจที่ใหญ่ที่สุด 500 แห่งทั่วโลก ของ United Nations Sustainability Index Institute ที่พบว่า ในปี 2019 กว่าร้อยละ 85 ขององค์กรเหล่านั้นใช้งบประมาณในการดำเนินงานเพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 95 ในปี 2021 (United Nations Sustainability Index Institute, 2019; 2021) สำหรับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจในประเทศไทยนั้น ข้อมูลจาก Centre for SDG Research and Support (SDG Move) พบว่า การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ได้มีการรับแนวปฏิบัติด้านความยั่งยืนมาใช้ก่อนหน้านี้ที่จะมีการประกาศใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีการจัดทำรายงานความยั่งยืนตามกรอบของ Global Reporting Initiative (GRI) ซึ่งจะต้องมีการรายงานผลตามมิติ ESG (Environment, Society and Governance) และเมื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ถูกประกาศใช้ ในปี 2558

องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ อาทิ บริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) เป็นต้น ยิ่งให้ความสำคัญและได้นำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมาเป็นส่วนหนึ่งในกลยุทธ์การดำเนินงานขององค์กร และในระยะเวลาต่อมา ยังได้รับการตอบรับจากองค์กรธุรกิจเพิ่มขึ้นตามลำดับ (Centre for SDG Research and Support, 2020)

จากสถานการณ์ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาถึงการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจในประเทศไทย ทั้งในด้านระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ตลอดจนสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ซึ่งจากการวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องปรากฏการศึกษาประเด็นดังกล่าวในบริบทขององค์กรธุรกิจไทยยังมีค่อนข้างจำกัด โดยส่วนใหญ่มักเป็นการศึกษาการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (CSR) หรือเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานความยั่งยืนขององค์กรในมิติด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ซึ่งผลการวิจัยนี้นอกจากจะช่วยอธิบายเพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อปรากฏการณ์การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจในประเทศไทย ทั้งในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านธรรมาภิบาล และการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรโดยรวมแล้ว ยังจะเกิดประโยชน์ในเชิงวิชาการ โดยเฉพาะการยืนยันแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งข้อค้นพบของนักวิชาการในอดีต รวมทั้งยังสร้างความรู้ใหม่เกี่ยวกับประเด็นการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจในบริบทของสังคมไทย นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังจะเกิดประโยชน์ในเชิงการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ ในอันที่จะเกิดประโยชน์ต่อองค์กรและต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรทุกกลุ่ม ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายหรือมาตรการในการส่งเสริมการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ต่อไป ซึ่งการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาองค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai) เนื่องจากจากการทบทวนวรรณกรรมปรากฏยังมีการศึกษาในประเด็นด้านความยั่งยืนในองค์กรขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งองค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ค่อนข้างจำกัด ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นการศึกษาในองค์กรขนาดใหญ่ หรือองค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ SET (Stock Exchange of Thailand) โดยตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ได้จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ เพื่อเป็นตลาดทางเลือกในการระดมทุนระยะยาวของธุรกิจ เป็นตลาดหลักทรัพย์แห่งที่สองของประเทศไทยที่เน้นไปที่กิจการขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งมีทุนชำระแล้ว หลัง IPO ตั้งแต่ 50 ล้านบาทขึ้นไป โดยเน้นไปที่ธุรกิจที่มีแนวโน้มการเติบโตดี และมีศักยภาพ ซึ่งปัจจุบันมีบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จำนวนทั้งสิ้น 192 บริษัท และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในอนาคต (The Stock Exchange of Thailand, 2022)

2. วัตถุประสงค์ และคำถามการวิจัย

2.1 วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา ดังนี้

2.1.1 เพื่อศึกษาระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

2.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

2.2 คำถามการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามวิจัยหลัก 2 ประเด็น ดังนี้

2.2.1 ระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เป็นอย่างไร

2.2.2 ปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

3. การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิด และสมมติฐานการวิจัย

3.1 การทบทวนวรรณกรรม

3.1.1 แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development: SD) มีจุดเริ่มต้นมาจากการก่อตั้งของ คณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) หรือคณะกรรมาธิการบรันด์แลนด์ (The Brundtland Commission) ในปี 1984 อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการประชุม สหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (United Nations Conference on the Human Environment: UNCHE) และในปี 1987 คณะกรรมาธิการบรันด์แลนด์ได้จัดทำข้อเสนอแนะการพัฒนารูปแบบใหม่ที่มุ่งลดผลกระทบ ด้านสิ่งแวดล้อมไว้ในเอกสารรายงานชื่อว่า “อนาคตร่วมของเรา (Our Common Future)” เสนอต่อองค์การ สหประชาชาติ อันเป็นที่มาของ แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งได้ให้นิยามไว้ในรายงานฉบับดังกล่าวว่าเป็น “แนวทางการ พัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการที่จำเป็นของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความ ต้องการที่จำเป็นของคนรุ่นหลัง” กล่าวคือ การพัฒนาที่ยั่งยืนมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรโลก โดยยังสามารถรักษาระดับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของมนุษย์ไม่ให้เกิดภัยจากการผลิตของธรรมชาติ เพื่อไม่ให้ กระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนรุ่นอนาคต โดยแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้มีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง

ในปี 2015 ถือเป็นจุดสำคัญที่องค์การสหประชาชาติได้มีการประกาศเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก โดยมีประเทศต่างๆ จำนวน 193 ประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยได้ให้การรับรองเป้าหมายดังกล่าว ในอันที่จะร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลร่วมกันภายในปี 2030 ซึ่งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนถือเป็นเป้าหมายเชิงบูรณาการที่มีความครอบคลุม สมดุล ประกอบด้วย ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (Triple Bottom Line) โดยองค์กรธุรกิจสามารถนำเป้าหมายการพัฒนาที่ครอบคลุมและสมดุลดังกล่าวมาเป็นกรอบหรือแนวทางในการจัดทำกลยุทธ์และแผนงานด้านความยั่งยืนขององค์กร เพื่อมุ่งสร้างผลกระทบเชิงบวก ลดกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งการดำเนินงานที่ครอบคลุมดังกล่าวจะสร้างให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนได้อย่างแท้จริง (Schönherr et al., 2017; United Nations, 2022)

3.1.2 แนวคิดความยั่งยืนขององค์กร

แนวคิดความยั่งยืนขององค์กรหรือความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรเกิดขึ้นและมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรมในช่วงศตวรรษที่ 18 ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับสังคมและเศรษฐกิจ การผลิตที่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุดขององค์กรธุรกิจได้สร้างให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย ทั้งปัญหาด้านแรงงาน ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม จึงเกิดกระแสเรียกร้องให้องค์กรธุรกิจหันมาแสดงบทบาทด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผ่านการออกระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องให้้องค์กรต้องปฏิบัติตามอย่างจริงจัง จนถึงปลายศตวรรษที่ 20 ได้เกิดกระแสเรียกร้องให้้องค์กรภาคธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งมีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ การลดภาวะโลกร้อน การสร้างเมืองสีเขียว การประกอบธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การต่อต้านการทุจริตและการรับสินบน การพัฒนาชุมชนและสังคม เป็นต้น ซึ่งกระแสเรียกร้องต่อภาคธุรกิจดังกล่าวยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนถึงทุกวันนี้ (Hamidu et al., 2015; Samakeetham, 2021)

สำหรับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร (Corporate Sustainability Practice: CSP) หมายถึง วิธีการในการดำเนินการขององค์กรที่มุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยครอบคลุมมิติความยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจหรือด้านธรรมาภิบาล (Economic/Governance Pillar) มิติด้านสังคม (Social Pillar) และมิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Pillar) ซึ่งปัจจุบันองค์กรทั้งในและต่างประเทศได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนขององค์กรเพื่อให้้องค์กรธุรกิจใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน และการรายงานผลด้านความยั่งยืนขององค์กร โดยมีแนวทางการดำเนินการด้านความยั่งยืนที่สำคัญ ได้แก่ **แนวทางการปฏิบัติตามกรอบ Global Reporting Initiative หรือ GRI** ที่กำหนดโดยองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรระดับโลกร่วมกับองค์กรภาคีเครือข่ายต่างๆ ซึ่งได้แบ่งมิติด้านความยั่งยืนออกเป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ (Economic Topics) อาทิ การพัฒนาผลการดำเนินงานขององค์กร การสร้างผลกระทบเชิงเศรษฐกิจทางอ้อม การปฏิบัติด้านกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การต่อต้านการคอร์รัปชัน เป็นต้น มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Topics) อาทิ การจัดการด้านวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต การจัดการด้านพลังงาน การจัดการน้ำและของเสีย เป็นต้น และมิติด้านสังคม (Social Topics) อาทิ การจัดการแรงงานสัมพันธ์ การดำเนินการด้านความปลอดภัยและสุขภาพของพนักงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร

การประเมินผลด้านสิทธิมนุษยชน การดูแลชุมชนท้องถิ่น การดูแลด้านสุขภาวะและความปลอดภัยของผู้บริโภค เป็นต้น (Global Reporting Initiative, 2021) **แนวทางการปฏิบัติตามกรอบ ESG** ถือเป็นแนวทางการดำเนินการด้านความยั่งยืนที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดจากองค์กรธุรกิจทั่วโลก รวมทั้งองค์กรธุรกิจในประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรภาคธุรกิจ บริษัทที่ปรึกษา ตลอดจนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับประเด็นด้านความยั่งยืน ได้มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติด้านความยั่งยืนขององค์กรตามกรอบ ESG ไว้ค่อนข้างหลากหลายโดยส่วนใหญ่มีรายละเอียดของแนวทางที่สอดคล้องกัน สำหรับประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยก็ได้มีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาด้านความยั่งยืนขององค์กรตามกรอบ ESG ขึ้น ซึ่งครอบคลุมทั้ง **มิติด้านสิ่งแวดล้อม** อาทิ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น **มิติด้านสังคม** อาทิ การปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรมและการเคารพสิทธิมนุษยชน การพัฒนาศักยภาพพนักงาน การมีส่วนร่วมกับชุมชน และสังคม เป็นต้น และ **มิติด้านธรรมาภิบาลหรือด้านเศรษฐกิจ** อาทิ จรรยาบรรณทางธุรกิจและการต่อต้านการทุจริต การบริหารความเสี่ยงและภาวะวิกฤต เป็นต้น (The Stock Exchange of Thailand, 2021)

นอกจากนี้ ปัจจุบันองค์กรภาคธุรกิจ ยังได้มีการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรโดยยึดตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) หรือ SDGs ทั้ง 17 เป้าหมาย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 เสาหลักของความยั่งยืน (Three Pillars of Sustainability) ทั้ง**ด้านเศรษฐกิจ (Economy)** อาทิ เป้าหมายที่ 8 การส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (Decent Work and Economic Growth) เป้าหมายที่ 9 การส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนและนวัตกรรม (Industry, Innovation and Infrastructure) เป็นต้น **ด้านสังคม (Social)** อาทิ เป้าหมายที่ 1 การขจัดความยากจน (No Poverty) เป้าหมายที่ 2 การขจัดความอดอยาก สร้างความมั่นคงทางอาหาร (Zero Hunger) เป็นต้น และ **ด้านสิ่งแวดล้อม (Biosphere)** อาทิ เป้าหมายที่ 6 การจัดการน้ำอย่างยั่งยืนและพร้อมใช้สำหรับทุกคน (Clean Water and Sanitation) เป้าหมายที่ 13 การดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาโลกร้อน (Climate Action) เป็นต้น (Rockström & Sukhdev, 2016)

จากแนวทางการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่กำหนดโดยองค์กรต่างๆ ดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องอย่างบูรณาการ ครอบคลุมมิติความยั่งยืน และมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้แบ่งแนวทางการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่ได้ประยุกต์จากแนวคิดขององค์กรดังกล่าวข้างต้น โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ 1) **มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Pillar)** คือ การดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกกระบวนการดำเนินงานขององค์กร ผ่านการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในกระบวนการดำเนินงานขององค์กร การพัฒนานวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนขององค์กร รวมทั้งการดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 2) **มิติด้านสังคม (Social Pillar)** คือ การรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร ประกอบด้วย *การรับผิดชอบต่อบุคลากรขององค์กร* โดยการพัฒนาศักยภาพขององค์กร และการปฏิบัติต่อบุคลากรตามหลักสิทธิมนุษยชน *การรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม* โดยการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน/สังคม และ*การรับผิดชอบต่อลูกค้า* โดยการมุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการขององค์กรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 3) **มิติด้านธรรมาภิบาล (Governance Pillar)** คือ การดำเนินงานขององค์กรที่มุ่งให้เกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และเกิดการมีส่วนร่วม โดยการดำเนินงานที่ยึดตามหลักธรรมาภิบาล/บรรษัทภิบาล

การจัดการความเสี่ยงภายในองค์กร การจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อให้เกิดความยั่งยืน รวมทั้งการสร้าง ความผูกพันกับ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่างๆ ขององค์กร

3.1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร

การขับเคลื่อนการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยที่ หลากหลาย ทั้งในระดับมหภาค โดยภาครัฐถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการ ด้านความยั่งยืนขององค์กร ผ่านการดำเนินการในด้านต่างๆ ทั้งการใช้อำนาจ (Mandating) การอำนวยความสะดวก (Facilitating) การเป็นหุ้นส่วน (Partnering) รวมทั้งการสนับสนุน (Endorsing) (World Bank cited in Thaipat Institute, 2022) นอกจากนี้ ปัจจุบันยังได้เกิดกระแสเรียกร้องจากผู้บริโภค หรือแม้แต่พนักงานที่ใส่ใจประเด็น ด้านความยั่งยืนที่ต้องการให้องค์กรธุรกิจหันมาให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่มีส่วนในการรับผิดชอบต่อด้านสังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการดำเนินงานที่ต้องสอดคล้องกับประเด็นด้านความยั่งยืนเพิ่มมากขึ้น ปัจจัยดังกล่าวเป็นแรงผลักดัน สำคัญให้องค์กรธุรกิจต้องหันมาดำเนินการในด้านความยั่งยืนอย่างจริงจังมากขึ้น นอกจากปัจจัยภายนอกองค์กรที่ส่งผล ต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรแล้ว ปัจจัยภายในขององค์กรก็ถือเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อ ความสำเร็จในการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร โดยเฉพาะปัจจัยด้านผู้นำองค์กร ซึ่งการดำเนินงานในทุกด้าน ขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งการดำเนินการด้านความยั่งยืนย่อมเกิดจากผู้นำองค์กรที่ให้ความสำคัญ และ สนับสนุนการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ จากการศึกษางานวิจัยของนักวิชาการในอดีตที่มุ่งค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความ ยั่งยืนขององค์กรในบริบทที่แตกต่างหลากหลาย พบปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร โดยสามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ทั้งปัจจัยภายในองค์กร (Internal Factors) และปัจจัยภายนอกองค์กร (External Factors) ได้ดังนี้

3.1.3.1 ด้านการสนับสนุนจากผู้นำองค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร

การสนับสนุนจากผู้นำองค์กร (Leader Support) ในการวิจัยนี้ คือ การที่ผู้นำองค์กรให้ความสำคัญกับประเด็น ด้านความยั่งยืน ผ่านการปฏิบัติตนเป็นต้นแบบในการดำเนินการด้านความยั่งยืน รวมทั้งให้การสนับสนุนทรัพยากรใน การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ซึ่งการได้รับการสนับสนุนดังกล่าวจากผู้นำองค์กรจะส่งผลต่อความสำเร็จใน การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการในอดีต อาทิ การศึกษาถึงปัจจัยสำคัญ ในการขับเคลื่อนความยั่งยืนขององค์กร ของ Avery (2015) โดยผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านการได้รับ การสนับสนุนจากคณะกรรมการบริษัทที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ด้านความยั่งยืนขององค์กร และยิ่งสอดคล้อง กับการศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านองค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียนและความยั่งยืนของ องค์กรวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศเวียดนาม ของ Chowdhury et al. (2022) ที่ผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำองค์กรมีอิทธิพลต่อการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน ทั้งนี้เกิดจากการที่ผู้นำองค์กร มีส่วนสำคัญในการสร้างให้เกิดเป็นวัฒนธรรมด้านความยั่งยืนขึ้นในองค์กร รวมทั้งยังมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการ พัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนให้เกิดขึ้นในองค์กรอีกด้วย นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Feng et al. (2022) ที่มุ่งค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำที่มุ่งเน้นความยั่งยืน (Leader

Sustainability Orientation) กับการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมขององค์กรธุรกิจในประเทศจีน ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ผู้นำที่มุ่งเน้นความยั่งยืนมีอิทธิพลต่อการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมขององค์กร โดยลักษณะสำคัญของผู้นำที่มุ่งเน้นความยั่งยืน คือ ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและด้านความยั่งยืน ให้ความสำคัญกับเป้าหมายในระยะยาว รวมทั้งยังเป็นผู้นำที่คำนึงถึงผู้คนและสังคมในอนาคตอีกด้วย

3.1.3.2 ด้านนโยบายความยั่งยืนขององค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร
นโยบายด้านความยั่งยืนขององค์กร (Organizational Sustainability Policy) คือ การที่องค์กรมีการกำหนดแนวนโยบายหรือกลยุทธ์เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร มีการดำเนินการตามนโยบาย และมีการติดตามเพื่อปรับปรุงนโยบายด้านความยั่งยืนดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยมีตัวอย่างงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของนโยบายด้านความยั่งยืนขององค์กรที่มีต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ดังเช่น Annunziata et al. (2018) ศึกษาบทบาทด้านศักยภาพขององค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนและผลการดำเนินงานเชิงเศรษฐกิจขององค์กร โดยทำการศึกษาศาสนาองค์กรในอุตสาหกรรมไวน์ของประเทศอิตาลี ผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า ปัจจัยด้านความมุ่งมั่นขององค์กรในประเด็นด้านความยั่งยืน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืน รวมทั้งยังส่งผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กรอีกด้วย ส่วน Sendawula et al. (2020) ศึกษาอิทธิพลของความมุ่งมั่นด้านสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการปฏิบัติการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยได้ทำการศึกษาศาสนาองค์กรวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่อยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตของประเทศยูกันดา ผลการวิจัยพบว่า ความมุ่งมั่นด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรมีอิทธิพลทางบวกต่อการปฏิบัติการด้านความยั่งยืนขององค์กรในมิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยการดำเนินการด้านความยั่งยืนในมิติสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การผลิตบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดการน้ำและการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตขององค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Oyewo et al. (2022) ที่ได้ศึกษาถึงปัจจัยขับเคลื่อนในการปฏิบัติการด้านการบัญชี เพื่อความยั่งยืนในมิติด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กรในประเทศไนจีเรีย โดยทำการศึกษาศาสนาองค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไนจีเรีย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนในมิติด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมขององค์กร ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ รวมทั้งปัจจัยด้านกลยุทธ์ด้านความยั่งยืนขององค์กร

3.1.3.3 ด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร
ความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร (Information and Technology Readiness) ในการวิจัยนี้ คือ การที่องค์กรมีความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ซึ่งการศึกษาของนักวิชาการในอดีตที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรที่มีต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร อาทิ Chege and Wang (2020) ศึกษาอิทธิพลของนวัตกรรมเชิงเทคโนโลยีที่มีต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืน ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ขององค์กรขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศเคนยา ผลการวิจัยระบุว่า ปัจจัยด้านนวัตกรรมเชิงเทคโนโลยีส่งผลต่อการดำเนินงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมขององค์กร สำหรับ Amari et al. (2021) ได้ศึกษาอิทธิพลของการพัฒนาระบบ ICT และประสิทธิภาพของธรรมาภิบาลที่มีผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืน ในมิติด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ต่ำและรายได้ปานกลาง ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมของระบบ ICT มีผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติ

ด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านการลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ รวมทั้งยังมีผลต่อการช่วยลดการบริโภคพลังงานได้อีกด้วย ส่วน Kumar et al. (2022) ได้วิเคราะห์ถึงผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ที่มีต่อการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อความยั่งยืน โดยทำการศึกษาขององค์กรที่ดำเนินธุรกิจด้านอาหารในกลุ่มประเทศเอเชียและยุโรป ผลการศึกษาก็ชี้ให้เห็นว่า ความเป็นดิจิทัล (Digitalization) และการประยุกต์ใช้ สามารถช่วยลดผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ที่มีต่อการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อความยั่งยืนขององค์กรได้

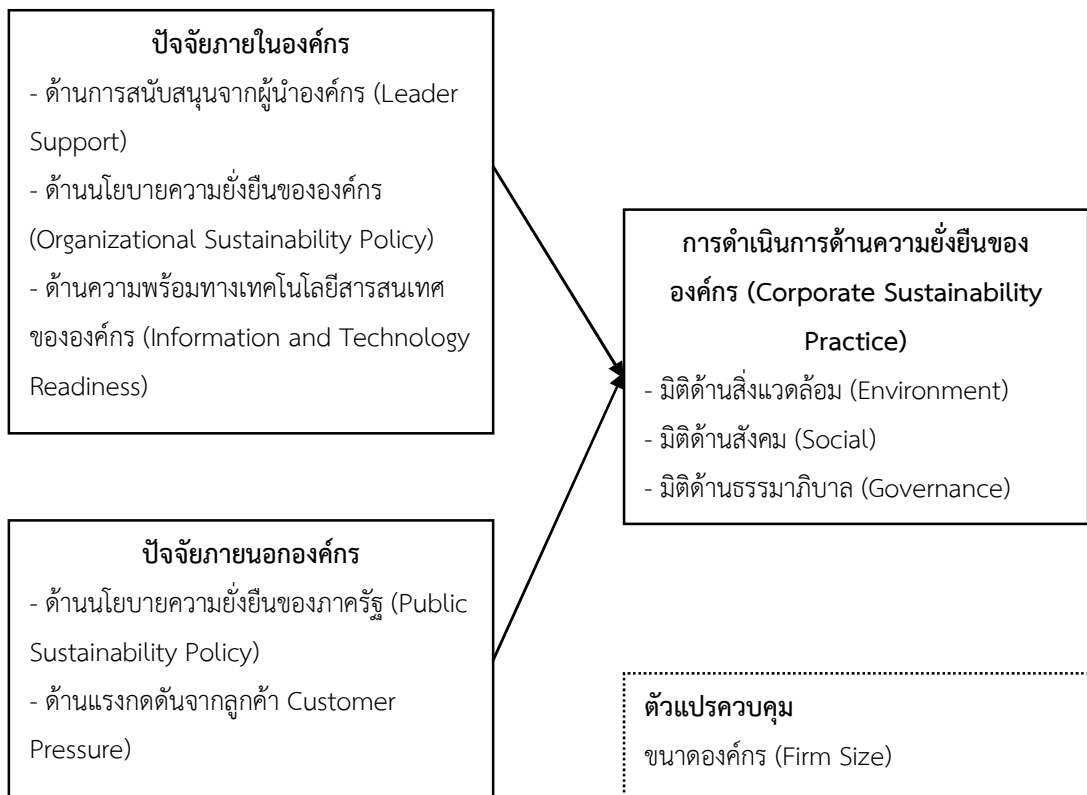
3.1.3.4 ด้านนโยบายความยั่งยืนของภาครัฐที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร
นโยบายด้านความยั่งยืนของภาครัฐ (Public Sustainability Policy) คือ นโยบายหรือมาตรการที่ส่งเสริมให้องค์กรภาคส่วนต่างๆ รวมทั้งองค์กรภาคธุรกิจมีการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ รวมทั้งมีการดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีผลการวิจัยที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของนโยบายด้านความยั่งยืนของภาครัฐที่มีต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร อาทิ Das et al. (2020) ได้ศึกษาการดำเนินการด้านความยั่งยืนของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศอินเดีย โดยใช้การสังเคราะห์วรรณกรรม ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า มีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร รวมทั้งปัจจัยด้านนโยบายจากภาครัฐ และสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์อุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ของ Menon and Ravi (2021) ที่ผลการศึกษาพบว่า การขาดนโยบายหรือแนวทางการดำเนินการด้านความยั่งยืนจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินการด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทานอย่างยั่งยืนขององค์กร ส่วนการศึกษาของ Ahmed et al. (2021) ที่มุ่งค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร โดยใช้การศึกษาวรรณกรรมจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจระหว่างปี 1950 ถึงปี 2019 ผลการวิจัยระบุว่า มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร 5 ประการ รวมทั้งปัจจัยด้านนโยบายจากภาครัฐ ทั้งในระดับรัฐบาลกลาง และนโยบายในระดับท้องถิ่น

3.1.3.5 ด้านแรงกดดันจากลูกค้าที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร แรงกดดันจากลูกค้า (Customer Pressure) ในการวิจัยนี้ คือ การที่ลูกค้าขององค์กรให้ความสำคัญกับประเด็นด้านความยั่งยืน โดยพิจารณาเลือกซื้อสินค้าหรือบริการขององค์กรที่มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการศึกษาของนักวิชาการในอดีตที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของแรงกดดันจากลูกค้าที่มีต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ดังเช่น Mukherjee et al. (2022) ศึกษาการดำเนินการตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อการบรรลุเป้าหมายความยั่งยืนในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ของธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศอินเดีย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติของลูกค้าต่อการซื้อสินค้าที่มีการนำกลับมาผลิตใหม่ถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดต่อการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Oyewo et al. (2022) ที่ผลการวิจัยระบุว่า ปัจจัยด้านการมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) คือ การดำเนินการขององค์กรที่มุ่งตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า โดยเฉพาะการตอบสนองต่อลูกค้าที่ให้ความสำคัญกับมิติด้านสิ่งแวดล้อมและด้านความยั่งยืนมีผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดให้ขนาดองค์กร (Firm Size) เป็นตัวแปรควบคุม (Control Variable) เนื่องจากองค์กรที่มีขนาดใหญ่กว่ามักจะมีทุนที่เหนือกว่าองค์กรที่มีขนาดเล็กกว่า อาทิ การมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ หรือมีประสบการณ์ในการดำเนินงานที่สูงกว่า เป็นต้น (Aldrich & Auster, 1986) ซึ่งการมีทุนที่เหนือกว่าดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานขององค์กรในด้านต่างๆ รวมทั้งการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ดังนั้น ปัจจัยดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อตัวแปรตามในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้เป็นตัวแปรควบคุมในการศึกษาเพื่อจะได้พิจารณาผลกระทบของตัวแปรควบคุมดังกล่าวประกอบด้วย

3.2 กรอบแนวคิด

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงสัมพันธ์ของตัวแปรที่ทำการศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษามีรายละเอียด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: Developed by researcher

3.3 สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิชาการในอดีตสามารถกำหนดเป็นสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ ได้ดังนี้ “ปัจจัยภายในองค์กร ประกอบด้วย ด้านการสนับสนุนจากผู้นำองค์กร ด้านนโยบายความยั่งยืนขององค์กร และด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร ปัจจัยภายนอกองค์กร ประกอบด้วย ด้านนโยบายความยั่งยืนของภาครัฐ และด้านแรงกดดันจากลูกค้า ส่งผลเชิงบวกต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านสังคม มิติด้านธรรมาภิบาล และต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนโดยรวม”

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีจำนวนทั้งสิ้น 192 องค์กร (ข้อมูล ณ วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2565) (The Stock Exchange of Thailand, 2022) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ฐานข้อมูลบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้มีการเก็บรวบรวมและจำแนกข้อมูลประเภทธุรกิจขององค์กรไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น ประชากรที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีความเหมาะสมในการศึกษา โดยในการคำนวณหาขนาดตัวอย่างแบบทราบบจำนวนประชากร ผู้วิจัยใช้สูตรของ Krejcie and Morgan (1970) ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 129 องค์กร อย่างไรก็ตาม เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล ปรากฏผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 118 องค์กร

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์ข้อคำถามเพื่อใช้วัดตัวแปรที่ศึกษาโดยพิจารณาให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดขึ้น ผ่านการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการทบทวนวรรณกรรม โดยแบ่งเป็น **ตัวแปรตาม** คือ การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร (Corporate Sustainability Practice: CSP) แบ่งออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Environment: ENV) มีข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ มิติด้านสังคม (Social: SOC) มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ และมิติด้านธรรมาภิบาล (Governance: GOV) มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ส่วน **ตัวแปรต้น** จำนวน 5 ตัวแปร ประกอบด้วย ปัจจัยภายในองค์กร (Internal Factors) ได้แก่ ด้านการสนับสนุนจากผู้นำองค์กร (Leader Support: LS) มีข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ ด้านนโยบายความยั่งยืนขององค์กร (Organizational Sustainability Policy: OSP) มีข้อคำถามจำนวน 3 ข้อ และด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร (Information and Technology Readiness: ITR) มีข้อคำถามจำนวน 2 ข้อ สำหรับปัจจัยภายนอกองค์กร (External Factors) ได้แก่ ด้านนโยบายความยั่งยืนของภาครัฐ (Public Sustainability Policy: PSP) มีข้อคำถามจำนวน 2 ข้อ และด้านแรงกดดันจากลูกค้า (Customer Pressure: CP) มีข้อ

คำถามจำนวน 2 ข้อ โดยทั้งตัวแปรต้นและตัวแปรตามดังกล่าวมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สำหรับ **ตัวแปรควบคุม** คือ ขนาดองค์กร (Firm Size: FS) ซึ่งพิจารณาจากจำนวนบุคลากรขององค์กร โดยมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก (Multiple Choice Question) จำนวน 2 ตัวเลือก นอกจากนี้ยังมีข้อคำถามที่กำหนดขึ้นมาเพื่อศึกษามิติความยั่งยืนที่องค์กรให้ความสำคัญมากที่สุดในอนาคต อีก 1 ข้อ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตัวเลือก จำนวน 3 ตัวเลือก

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา และนำมาปรับปรุงข้อคำถาม จากนั้นจึงหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) และทำการประมวลความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นรายชื่อ ปรากฏค่าดัชนีความเที่ยงตรงระหว่างข้อคำถามมีค่าระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถนำมาใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถามได้ (Rovinelli & Hambleton, 1977) นอกจากนี้ เพื่อยืนยันว่าข้อคำถามเป็นตัวชี้วัดที่จัดอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) จากการทดสอบ พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร มีค่าระหว่าง .754 ถึง .894 ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.40 ขึ้นไป ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2010) สำหรับการตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรที่ไม่ใช่หน่วยตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 ราย และทำการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของ Cronbach (1970) ที่ต้องมีค่ามากกว่า 0.70 จากการทดสอบ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .930 ซึ่งถือเป็นค่าที่ยอมรับได้

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ รวมทั้งการส่งแบบสอบถามทางอีเมล ซึ่งมีอัตราการตอบกลับค่อนข้างต่ำ เพื่อให้มีอัตราการตอบกลับที่ยอมรับได้ คือ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ตามแนวคิดของ Aaker et al. (2001) ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยการวิจัยนี้มีหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เป็นระดับองค์กร มีผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานด้านความยั่งยืนขององค์กรเป็นผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้เป็นระยะเวลา 1 เดือน คือ ตั้งแต่วันที่ 1 ถึงวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2565 เมื่อครบกำหนดระยะเวลาผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ปรากฏมีจำนวน 118 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ เท่ากับ ร้อยละ 61.46 ซึ่งเป็นอัตราการตอบกลับที่ยอมรับได้ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ผลการวิจัย

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปขององค์กรที่ทำการศึกษา ข้อมูลระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ข้อมูลระดับ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร และข้อมูลระดับมิติความยั่งยืนที่องค์กรให้ความสำคัญมากที่สุดในอนาคต ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติเชิงอ้างอิง เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Method)

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

5.1 ผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและองค์กรที่ทำการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 118 คน เป็นเพศชาย จำนวน 56 คน (ร้อยละ 47.5) เพศหญิง จำนวน 62 คน (ร้อยละ 52.5) ด้านระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ส่วนใหญ่เป็นระดับปริญญาตรีและปริญญาโทในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 44.9 รองลงมาเป็นระดับปริญญาเอก ร้อยละ 5.9 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 4.2 ด้านตำแหน่งปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า อยู่ในระดับบริหาร ร้อยละ 55.1 และระดับปฏิบัติการ ร้อยละ 44.9 สำหรับข้อมูลทั่วไปขององค์กรที่ทำการศึกษา พบว่า เป็นองค์กรขนาดใหญ่ (มีจำนวนบุคลากรตั้งแต่ 200 คน ขึ้นไป) ร้อยละ 73.7 ส่วนองค์กรขนาดกลางและขนาดย่อม ร้อยละ 26.3 ส่วนข้อมูลประเภทธุรกิจขององค์กรที่ทำการศึกษา พบว่า 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ธุรกิจสินค้าอุตสาหกรรม (ร้อยละ 23.7) 2) ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (ร้อยละ 22.0) และ 3) ธุรกิจบริการ (ร้อยละ 21.2)

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร

จากการวิเคราะห์ระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่ทำการศึกษา ทั้ง 3 มิติ และการดำเนินการด้านความยั่งยืนโดยรวม ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร

มิติความยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มิติด้านสิ่งแวดล้อม			
ENV1: การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในกระบวนการดำเนินงานขององค์กร	4.55	0.73	มากที่สุด
ENV2: การพัฒนานวัตกรรมเพื่อความยั่งยืนขององค์กร	4.36	0.86	มาก
ENV3: การดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	4.34	0.86	มาก
มิติด้านสังคม			
SOC1: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร	4.45	0.84	มาก
SOC2: การปฏิบัติต่อบุคลากรตามหลักสิทธิมนุษยชน	4.36	0.87	มาก
SOC3: การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน/สังคม	4.48	0.79	มาก
SOC4: การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.38	0.88	มาก

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร (ต่อ)

มิติความยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มิติด้านธรรมาภิบาล			
GOV1: การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล/บรรษัทภิบาล	4.55	0.78	มากที่สุด
GOV2: การจัดการความเสี่ยงภายในองค์กร	4.45	0.75	มาก
GOV3: การจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อให้เกิดความยั่งยืน	4.29	0.87	มาก
GOV4: การสร้างความผูกพันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.37	0.80	มาก
การดำเนินการด้านความยั่งยืนโดยรวม	4.42	.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่ทำการศึกษามีทั้ง 3 มิติความยั่งยืนอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน หากพิจารณาในมิตีย่อยของการดำเนินการด้านความยั่งยืน พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดย 3 ลำดับแรกที่มีระดับการดำเนินการสูงสุด ได้แก่ 1) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในกระบวนการดำเนินงานขององค์กร 2) การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล/บรรษัทภิบาล และ 3) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน/สังคม ส่วน 3 ลำดับที่มีระดับการดำเนินการต่ำสุด ได้แก่ 1) การจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อให้เกิดความยั่งยืน 2) การดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ 3) การปฏิบัติต่อบุคลากรตามหลักสิทธิมนุษยชน

สำหรับผลการวิเคราะห์มิติความยั่งยืนที่องค์กรที่ทำการศึกษาให้ความสำคัญมากที่สุดในอนาคต ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์มิติความยั่งยืนที่องค์กรให้ความสำคัญมากที่สุดในอนาคต

มิติความยั่งยืน	จำนวน	ร้อยละ
มิติด้านสิ่งแวดล้อม	70	59.3
มิติด้านสังคม	24	20.3
มิติด้านธรรมาภิบาล (ด้านเศรษฐกิจ)	24	20.3
รวม	118	100

จากตารางที่ 2 พบว่า มิติความยั่งยืนที่องค์กรที่ทำการศึกษาให้ความสำคัญมากที่สุดในอนาคต คือ มิติด้านสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 59.3) รองลงมา คือ มิติด้านสังคม และมิติด้านธรรมาภิบาลหรือด้านเศรษฐกิจในสัดส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 20.3)

5.1.3 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ทำการศึกษา

ก่อนทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต้นที่มีต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่ทำการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ทำการศึกษา โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ทำการศึกษา

ตัวแปร	LS	OSP	ITR	PSP	CP	FS	CSP
LS	1	.585**	.393**	.430**	.410**	.169	.416**
OSP		1	.526**	.368**	.516**	.060	.538**
ITR			1	.584**	.533**	.153	.487**
PSP				1	.432**	.094	.267**
CP					1	.161	.438**
FS						1	.043
CSP							1

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 แสดงค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ทำการศึกษา หากพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นที่ทำการศึกษาทุกคู่ พบว่า มีค่าไม่เกิน 0.80 แสดงว่าตัวแปรต้นที่ศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไปจนทำให้เกิดปัญหา Multicollinearity (Hair et al., 2010) ดังนั้น จึงสามารถทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรได้

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่ทำการศึกษา มีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม/โมเดล			
	ENV	SOC	GOV	CSP
LS (β)	.378***		.252*	.275*
(P-value)	(.000)		(.016)	(.010)
OSP (β)	.219*	.272*		
(P-value)	(.033)	(.013)		
ITR (β)		.406***		.288**
(P-value)		(.000)		(.007)
PSP (β)				
(P-value)				
CP (β)				
(P-value)				

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร (ต่อ)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม/โมเดล			
	ENV	SOC	GOV	CSP
FS (β) (P-value)				
Adjusted R ²	.389	.307	.265	.343
Maximum VIF	1.975	1.952	1.975	1.975
Durbin-Watson	1.840	1.746	1.971	1.861

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 *** มีนัยสำคัญที่ระดับ .001

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ด้านการสนับสนุนจากผู้นำองค์กร ($\beta = .378$, P-value < .001) และด้านนโยบายความยั่งยืนขององค์กร ($\beta = .219$, P-value < .05) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสังคม ได้แก่ ด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร ($\beta = .406$, P-value < .001) และด้านนโยบายความยั่งยืนขององค์กร ($\beta = .272$, P-value < .05) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านธรรมาภิบาล คือ ด้านการสนับสนุนจากผู้นำองค์กร ($\beta = .252$, P-value < .05) และ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนโดยรวม ได้แก่ ด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร ($\beta = .288$, P-value < .01) และด้านการสนับสนุนจากผู้นำองค์กร ($\beta = .275$, P-value < .05) นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ซึ่งประกอบด้วย ด้านนโยบายความยั่งยืนของภาครัฐ และด้านแรงกดดันจากลูกค้า รวมทั้งตัวแปรขนาดองค์กร ซึ่งเป็นตัวแปรควบคุมไม่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษาด้านระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ที่พบว่า การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรทั้งโดยรวมและในรายมิติความยั่งยืน ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก และมีมิติความยั่งยืนที่องค์กรที่ทำการศึกษาให้ความสำคัญมากที่สุดในอนาคต คือ มิติด้านสิ่งแวดล้อม ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันองค์กรธุรกิจในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการดำเนินการด้านความยั่งยืน โดยเฉพาะการดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นสถานการณ์ที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจ รวมทั้งพยายามดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง สอดคล้องกับผลการศึกษาขององค์กรทั้งในและต่างประเทศ อาทิ ผลการศึกษาของ United Nations Sustainability Index Institute ที่ระบุว่า ในปี 2019 กว่าร้อยละ 85 ขององค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ทั่วโลกใช้งบประมาณในการดำเนินงานเพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 95 ในปี 2021 โดยในปี 2019 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่องค์กรธุรกิจมีการดำเนินการมากที่สุด คือ เป้าหมายที่ 13 การดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาโลกร้อน และเป้าหมายที่ 12 การสร้างรูปแบบ

การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน และในปี 2021 ยังปรากฏว่าองค์กรธุรกิจมีการดำเนินการเพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเพิ่มขึ้นในเกือบทุกเป้าหมายอีกด้วย (United Nations Sustainability Index Institute, 2019; 2021) สำหรับการขับเคลื่อนเรื่องความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจในประเทศไทย ข้อมูลจาก Centre for SDG Research and Support (SDG Move) ชี้ให้เห็นว่า การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กรภาคธุรกิจในประเทศไทย ในช่วง 5 ปีแรกมีความเข้มข้นและกระตือรือร้นอย่างยิ่ง แม้ว่าในช่วง 1-2 ปีแรกของการนำเป้าหมายดังกล่าวมาใช้ หลายองค์กรอาจยังมีความลังเล และยังคงความชัดเจนในการขับเคลื่อนประเด็นดังกล่าวจากภาครัฐอยู่บ้างก็ตาม นอกจากนี้ ยังพบว่าการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจในประเทศไทยได้มีการรับแนวปฏิบัติด้านความยั่งยืนมาใช้ก่อนหน้านี้ จะมีการประกาศใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะขององค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีการทำรายงานความยั่งยืนตามกรอบของ Global Reporting Initiative (GRI) ซึ่งจะต้องมีการรายงานผลตามมิติ ESG (Environment, Society and Governance) (Centre for SDG Research and Support, 2020)

สำหรับผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ที่พบว่า ปัจจัยภายในองค์กร ซึ่งประกอบด้วย ด้านการสนับสนุนจากผู้นำองค์กร ด้านนโยบายความยั่งยืนขององค์กร และด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษานักวิชาการในอดีตที่มุ่งค้นหาปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร โดยผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้ **ด้านการสนับสนุนจากผู้นำองค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร** เนื่องจากผู้นำหรือผู้บริหารองค์กรถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรในทุกมิติ โดยเฉพาะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ซึ่งปัจจุบันผู้นำองค์กรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านความยั่งยืน ด้วยมองว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และช่วยสร้างความสำเร็จที่ยั่งยืนให้กับองค์กรอีกด้วย โดยได้มีการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านความยั่งยืนขององค์กร มีการสนับสนุนทรัพยากรที่จะขับเคลื่อนการดำเนินการด้านความยั่งยืน รวมทั้งมีการปฏิบัติตนเป็นต้นแบบด้านความยั่งยืนให้กับบุคลากรในองค์กร สอดคล้องกับการศึกษาของ Chowdhury et al. (2022) ที่ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านผู้นำองค์กรมีอิทธิพลต่อการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน ทั้งนี้เกิดจากการที่ผู้นำองค์กรมีส่วนสำคัญในการสร้างให้เกิดเป็นวัฒนธรรมด้านความยั่งยืนองค์กร รวมทั้งยังมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนให้เกิดขึ้นในองค์กร และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของ Feng et al.(2022) ที่ผลการวิจัยระบุว่า ผู้นำที่มุ่งเน้นความยั่งยืน คือ ผู้นำที่ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและด้านความยั่งยืน ให้ความสำคัญกับเป้าหมายในระยะยาว รวมทั้งคำนึงถึงผู้คนและสังคมในอนาคต มีอิทธิพลต่อการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมขององค์กร **ด้านนโยบายความยั่งยืนขององค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร** นโยบายเปรียบเสมือนเข็มทิศนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น นโยบายจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินงานในทุกด้านขององค์กร รวมทั้งการดำเนินการด้านความยั่งยืนที่จำเป็นจะต้องมีการกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน ทั้งยังต้องมีการดำเนินการตามนโยบาย และมีการติดตามเพื่อปรับปรุงนโยบายให้สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษานักวิชาการในอดีต อาทิ การศึกษาของ Sendawula et al. (2020) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความมุ่งมั่นด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรมีอิทธิพลทางบวกต่อการ

ปฏิบัติการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การผลิตบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการจัดการน้ำและการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตขององค์กร และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Oyewo et al. (2022) ที่ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านกลยุทธ์ขององค์กรในการดำเนินการด้านความยั่งยืนส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินงานในทุกด้านขององค์กร รวมทั้งการดำเนินการด้านความยั่งยืนที่ต้องอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยเฉพาะเพื่อใช้ในการพัฒนานวัตกรรมด้านความยั่งยืนขององค์กร สอดคล้องกับการศึกษาของ Amari et al. (2021) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมของระบบ ICT มีผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านการลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ รวมทั้งยังมีผลต่อการช่วยลดการบริโภคพลังงานได้อีกด้วย นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Kumar et al. (2022) ที่ผลการศึกษาระบุว่า ความเป็นดิจิทัล (Digitalization) และการประยุกต์ใช้มีส่วนในการช่วยลดผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อ COVID-19 ที่มีต่อการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อความยั่งยืนขององค์กร

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่ทำการศึกษายังมีข้อค้นพบที่น่าสนใจและแตกต่างจากข้อค้นพบของนักวิชาการที่ได้ศึกษาในประเด็นดังกล่าวไว้ โดยพบว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ทั้งด้านนโยบายความยั่งยืนของภาครัฐ และด้านแรงกดดันจากลูกค้า ไม่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ในด้านอิทธิพลของนโยบายความยั่งยืนของภาครัฐ อาจด้วยปัจจุบันนโยบายด้านความยั่งยืนของรัฐที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรภาคธุรกิจในประเทศไทยยังไม่มี ความเข้มข้นหรืออาจยังไม่มีมาตรการในเชิงบังคับที่ชัดเจนนัก จึงอาจส่งผลต่อการดำเนินการตามนโยบายด้านความยั่งยืนที่กำหนดโดยภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของ Centre for SDG Research and Support ที่ชี้ให้เห็นว่า ปัจจุบันองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการดำเนินการตามนโยบายหรือการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านความยั่งยืนอย่างจริงจังในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังเป็นองค์กรขนาดใหญ่หรือองค์กรที่มีการดำเนินธุรกิจกับต่างประเทศเป็นหลัก (Centre for SDG Research and Support, 2020) นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับข้อมูลของ United Nations Sustainability Index Institute (2021) ที่ระบุว่าองค์กรธุรกิจในกลุ่มประเทศเอเชียแปซิฟิกและอเมริกายังมีการดำเนินการด้านความยั่งยืนค่อนข้างต่ำ เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศยุโรปและแอฟริกา ทั้งนี้คาดว่าอาจเกิดจากวัฒนธรรมการสื่อสารณรงค์ในเรื่องดังกล่าวของแต่ละกลุ่มประเทศยังมีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับด้านแรงกดดันจากลูกค้า ที่อาจเกิดจากการให้ความสำคัญกับประเด็นด้านความยั่งยืนหรือการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของลูกค้าหรือผู้บริโภคในสังคมไทยยังมีไม่มากนัก ซึ่งประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ Noonin (2021) ที่ผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ผลของการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่มีต่อผลการดำเนินงานขององค์กรด้านลูกค้า นั้น ยังไม่สามารถอธิบายถึงความเชื่อมโยงได้อย่างชัดเจนนัก เนื่องมาจากการให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าวของลูกค้ายังมีค่อนข้างจำกัด โดยเฉพาะในกลุ่มลูกค้าที่เป็นคนไทยและลูกค้ากลุ่มคนเอเชียที่ยังมีความเข้าใจและให้ความสำคัญใน

ประเด็นด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับลูกค้ากลุ่มประเทศตะวันตกและยุโรปที่ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวค่อนข้างสูง

6. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้ ผลการศึกษาด้านระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า การดำเนินการด้านความยั่งยืนโดยรวม และตามมิติความยั่งยืนทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งส่วนใหญ่มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดย 3 ลำดับแรกที่มีระดับการดำเนินการสูงสุด ได้แก่ 1) การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในกระบวนการดำเนินงานขององค์กร 2) การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล/บรรษัทภิบาล และ 3) การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาชุมชน/สังคม ส่วน 3 ลำดับที่มีระดับการดำเนินการต่ำสุด ได้แก่ 1) การจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อให้เกิดความยั่งยืน 2) การดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ 3) การปฏิบัติต่อบุคลากรตามหลักสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ พบว่า มิติความยั่งยืนที่องค์กรธุรกิจให้ความสำคัญมากที่สุดในอนาคต คือ มิติด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับ ผลการศึกษาด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า มีเพียงแค่ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ด้านการสนับสนุนจากผู้นำองค์กร ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านสังคม และต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนโดยรวม ด้านนโยบายความยั่งยืนขององค์กร ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสิ่งแวดล้อม และมิติด้านสังคม ส่วน ด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ในมิติด้านสังคม และต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนโดยรวม สำหรับ ปัจจัยภายนอกองค์กร ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านนโยบายความยั่งยืนของภาครัฐ และด้านแรงกดดันจากลูกค้า พบว่า ไม่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ยังพบว่า ปัจจัยด้านขนาดองค์กรที่ผู้วิจัยใช้เป็นตัวแปรควบคุมในการวิจัยครั้งนี้ ไม่ส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอีกด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อองค์กรธุรกิจ ตลอดจนองค์กรภาคส่วนอื่นๆ ในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ในการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนจากผู้นำองค์กร ด้านนโยบายความยั่งยืนขององค์กร รวมทั้งด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร โดยองค์กรต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าว โดยเฉพาะผู้นำองค์กรที่จะต้องให้ความสำคัญกับประเด็นด้านความยั่งยืน ผ่านการกำหนดเป็นนโยบายและกลยุทธ์การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร สนับสนุนให้มีการดำเนินการตามนโยบาย และต้องมี

การติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้บริหารองค์กรยังจะต้องเป็นต้นแบบในการดำเนินการด้านความยั่งยืนให้กับบุคลากร มีการสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งหากองค์กรมีดำเนินการด้านความยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ก็ย่อมจะส่งผลกระทบต่อเชิงบวกทั้งต่อองค์กร ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งมีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้อีกด้วย

7.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาองค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ดังนั้นเพื่อขยายขอบเขตการอธิบายผลการวิจัยให้กว้างขึ้น รวมทั้งเพื่อศึกษาเปรียบเทียบและยืนยันข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ ในอนาคตผู้วิจัยควรศึกษาองค์กรที่ไม่ได้เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เพิ่มเติม นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจหลายประการ โดยเฉพาะข้อค้นพบเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ซึ่งข้อค้นพบมีทั้งสอดคล้องและแตกต่างจากผลการศึกษาของนักวิชาการในอดีต ดังนั้น ผู้วิจัยจึงควรทำการศึกษาในเชิงลึกผ่านการวิจัยในเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อทำความเข้าใจถึงสาเหตุของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นให้มีความลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น รวมทั้งควรศึกษาถึงตัวแปรควบคุมอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อตัวแปรตามเพิ่มเติม อาทิ อายุขององค์กร จำนวนเงินทุนจดทะเบียน ประเภทของกิจการ เป็นต้น หรือผู้วิจัยอาจกำหนดให้เป็นตัวแปรต้นในการศึกษา เพื่ออธิบายว่าตัวแปรดังกล่าวส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ การดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรหรือไม่ อย่างไร

7.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนข้อค้นพบที่น่าสนใจหลายประการ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจ รวมทั้งองค์กรภาคส่วนอื่นๆ ในประเทศไทย มีรายละเอียด ดังนี้

7.3.1 จากผลการวิจัยด้านระดับการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ที่แม้ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรที่ทำการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่หากพิจารณาการดำเนินการในมิติย่อย พบว่า มีบางมิติที่มีระดับการดำเนินการยังต่ำกว่าด้านอื่นๆ ทั้งด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อให้เกิดความยั่งยืน การดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการปฏิบัติต่อบุคลากรตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งทั้ง 3 มิติดังกล่าวถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนประเด็นความยั่งยืนขององค์กร รวมทั้งยังมีความสำคัญต่อการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะประเด็นการดำเนินการเพื่อมุ่งแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งถือเป็นวาระเร่งด่วนของโลก และของประเทศไทยอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการส่งเสริมการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจ อาทิ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น

ควรมีนโยบายหรือมาตรการในการส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจมีการดำเนินการด้านความยั่งยืนที่มีความสมดุล และครอบคลุมในทุกมิติของความยั่งยืน

7.3.2 สำหรับผลการศึกษาด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร ที่พบว่า มีเพียงแค่ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร โดยปัจจัยภายนอกองค์กร ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านนโยบายความยั่งยืนของภาครัฐ และด้านแรงกดดันจากลูกค้า ไม่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวอาจสะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันนโยบายในการส่งเสริมการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจที่กำหนดโดยภาครัฐยังขาดประสิทธิภาพ ดังนั้น ภาครัฐจึงควรมีการกำหนดนโยบายหรือมาตรการส่งเสริมในเรื่องดังกล่าวอย่างจริงจัง ทั้งผ่าน *การใช้อำนาจ (Mandating)* อาทิ การใช้กฎหมายแบบบังคับและควบคุม รวมทั้งการให้รางวัลใจและบทลงโทษทางการเงินและทางกฎหมาย เป็นต้น *การอำนวยความสะดวก (Facilitating)* อาทิ การสร้างสิ่งจูงใจ การจัดหาเงินทุนสนับสนุน การเพิ่มความตระหนัก รวมทั้งการกระตุ้นทางการตลาด เป็นต้น *การเป็นหุ้นส่วน (Partnering)* อาทิ การสร้างสัมพันธภาพกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการสานเสวนา เป็นต้น รวมทั้ง *การสนับสนุน (Endorsing)* ทั้งการสนับสนุนทางการเมือง และการประกาศเกียรติคุณต่อสาธารณชน (World Bank cited in Thaipat Institute, 2022) สำหรับประเด็นด้านแรงกดดันจากลูกค้า ที่ผลการวิจัยระบุว่า ปัจจัยดังกล่าวยังไม่ส่งผลต่อการดำเนินการด้านความยั่งยืนขององค์กรนั้น อาจเกิดจากความตระหนักในประเด็นความยั่งยืนหรือการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของลูกค้าหรือบริโภคในสังคมไทยยังมีไม่มากนัก ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนสถาบันการศึกษา และองค์กรภาคประชาสังคม จึงควรมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในประเด็นด้านความยั่งยืน และการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในประเทศ ซึ่งหากประชาชนในประเทศเกิดความตระหนักและให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว ก็จะไปผลักดันให้องค์กรธุรกิจมีการดำเนินการด้านความยั่งยืนอย่างจริงจังต่อไป

8. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรธุรกิจที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถามการวิจัย รวมทั้งยังได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการวิจัย นอกจากนี้ยังได้รับการอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาคุณภาพแบบสอบถามการวิจัย และที่ปรึกษางานวิจัยที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงผลงานวิจัยให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ และเกิดประโยชน์สูงสุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

9. เอกสารอ้างอิง

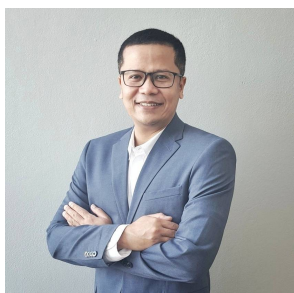
Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2001). *Marketing Research*. (7th ed.). New York: John Wiley & Son Inc.

- Ahmed, M., Mubarik, S., M., & Shahbaz, M. (2021). Factors affecting the outcome of corporate sustainability policy: a review paper. *Environmental Science and Pollution Research*, 28, 10335-10356.
- Aldrich, H., & Auster, E. R. (1986). Even dwarfs started small: Liabilities of age and size and their strategic implications. *Research in Organizational Behavior*, 8, 165-198.
- Amari, M., Mouakhar, K., & Jarbou, A. (2021). ICT development, governance quality and the environmental performance: avoidable thresholds from the lower and lower-middle-income countries. *Management of Environmental Quality*, 32(2), 125-140.
- Annunziata, E., Pucci, T., Frey, M., & Zanni L. (2018). The role of organizational capabilities in attaining corporate sustainability practices and economic performance: Evidence from Italian wine industry. *Journal of Cleaner Production*. 171, 1300-1311.
- Avery, C., G. (2015). Key corporate sustainability drivers: engaged boards and partnerships. *STRATEGY & LEADERSHIP*. 43(3), 44-48.
- Centre for SDG Research and Support. (2020). *5-year review Driving SDGs in Thailand: 5 things that are doing well*. <https://www.sdgmovement.com/2020/09/26/>
- Chege, M., S., & Wang, D. (2020). The influence of technology innovation on SME performance through environmental sustainability practices in Kenya. *Technology in Society*. 60, 1-12.
- Chowdhury, S., Dey, K. P., Rodríguez-Espindola, O., Parkes, G., Tuyet, A. T. N., Long, D. D., & Ha, P. T. (2022). Impact of Organisational Factors on the Circular Economy Practices and Sustainable Performance of Small and Medium-sized Enterprises in Vietnam. *Journal of Business Research*, 147, 362-378
- Das, M., Rangarajan, K., & Dutta, G. (2020). Corporate sustainability in small and medium-sized enterprises: a literature analysis and road ahead. *Journal of Indian Business Research*. 12(2), 271-300.
- Feng, T., Li, Z. Shi, H., & Jiang, W. (2022). Translating leader sustainability orientation into green supply chain integration: a missing link of green entrepreneurial orientation. *Journal of Business & Industrial Marketing*, 37(12), 2515-2532.
- Global Reporting Initiative. (2021). *GRI Standards by language*. <https://www.globalreporting.org/standards/download-the-standards/>
- Hair, F. J., Black, C. W., Babin, J. B., & Anderson, E. R. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

- Hamidu, A., A., Haron, H., & Amran, A. (2015). Corporate Social Responsibility: A Review on Definitions, Core Characteristics and Theoretical Perspectives. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(4), 83-95.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Kumar, V., Ekren, Y., B., Wang, J., Shah, B., & Frederico, F. G. (2022). Investigating the impact of COVID-19 on sustainable food supply chains. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JM2-03-2022-0072/full/html>
- Menon, R. R., & Ravi, V. (2021). Analysis of barriers of sustainable supply chain management in electronics industry: An interpretive structural modelling approach. *Cleaner and Responsible Consumption*, 3, 1-14.
- Mukherjee, S., Nagariya, R., Baral, M. M., Pate, S. B., Chittipaka, V., Rao, S. K., & Rao, A. V. U. (2022). Blockchain-based circular economy for achieving environmental sustainability in the Indian electronic MSMEs. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/MEQ-03-2022-0045/full/html>
- Noonin, S. (2021). Corporate social responsibility of hotel business. *Silpakorn University Journal*, 41(1), 53-64.
- Oyewo, B., Tawiah, V., & Hussain, T. H. (2022). Drivers of environmental and social sustainability accounting practices in Nigeria: a corporate governance perspective. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/CG-09-2021-0336/full/pdf>
- PricewaterhouseCoopers (2015). *Make it your business: Engaging with the Sustainable Development Goals*. https://www.pwc.com/gx/en/sustainability/SDG/SDG%20Research_FINAL.pdf
- Rockström, J., & Sukhdev, P. (2016). *The SDGs wedding cake*. <https://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2016-06-14-the-sdgs-wedding-cake.html>
- Rovinelli, R., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49-60.
- Samakeetham, S. (2021). *Good governance and corporate social responsibility*. (2 nd ed.) Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Schönherr, N., Findler, F., & Martinuzzi, A. (2017). Exploring the Interface of CSR and the Sustainable Development Goals. *Transnational Corporations*, 24(3), 33-47.

- United Nations. (2022). Do you know all 17 SDGs?. Retrieved September 15, 2022 from <https://sdgs.un.org/goals>
- Sendawula, K., Bagire, V., Mbidde, L. C., & Turyakira, P. (2020). Environmental commitment and environmental sustainability practices of manufacturing small and medium enterprises in Uganda. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 5(4), 588-607.
- Thaipat Institute. (2022). 4 Government CSR roles. <https://www.thaicr.com/2010/09/4-csr.html>
- The Stock Exchange of Thailand. (2021). *ESG Impact Assessment Report: THSI 2021*. <https://www.setsustainability.com/libraries/1109/item/esg-impact-assessment-report-thsi-2021?category=5&type=&search=>
- The Stock Exchange of Thailand. (2022). *The structure of industry grouping in the Market for Alternative Investment (mai)*. https://classic.set.or.th/mai/th/company/industry_group_p1.html
- United Nations Sustainability Index Institute. (2019). *SCR500: SDG Commitment Report Empowering Investors on Both Profit and Impact. 2019*. https://bd74a1b5-d4ae-492e-bb52-86699b18885e.filesusr.com/ugd/a988f5_97b50909a95b48edb0b333be63284694.pdf
- United Nations Sustainability Index Institute. (2021). *5 Years SCR 500 SDG Commitment Report 2021: Preliminary Results. 2021*. https://clubofamsterdam.com/contentimages/The%20Future%20Now%20Show/063%20Roland%20Schatz/SCR500_preliminary_top100%202021.pdf

ประวัติแนบท้ายบทความ

Name and Surname: Sanit Noonin

Highest Education: Ph.D. in Management

University or Agency: Puey Ungphakorn School of Development Studies,
Thammasat University

Field of Expertise: Corporate Social Responsibility (CSR), Sustainability
Management, Human Resource Management and
Development, and Related Fields.

Address: Puey Ungphakorn School of Development Studies,
Thammasat University, Klong Nueng, Klong Luang,
Pathum Thani, Thailand

E-mail: sanit.n@psds.tu.ac.th